

Aan: Ministerie van Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
t.a.v. minister M.C.G. Keijzer

Datum: 14-03-2025
Onderwerp: Internetconsultatie wetsvoorstel *Nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders*

Geachte mevrouw Keijzer,

Middels deze brief reageren wij op de internetconsultatie met betrekking tot het wetsvoorstel *Nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders*. Wij sluiten ons in grote lijnen aan bij de reactie van de VNG, maar vinden het belangrijk om als aanvulling hierop van ons te laten horen in de internetconsultatie.

Er is een groot tekort aan betaalbare woningen en de woningnood is hoog. Er is een fors verschil tussen het aantal mensen dat een woning nodig heeft en het aantal woningen dat beschikbaar is. Het huisvesten van statushouders in deze context is niet eenvoudig. We proberen als gemeente in samenwerking met betrokken corporaties dit zo goed mogelijk te doen, waarbij we steeds de belangen van statushouders, andere urgent woningzoekenden en reguliere woningzoekenden onderling afwegen.

Gemeenten zorgen via de *taakstelling voor huisvesting vergunninghouders* voor passende woonruimte voor statushouders. De taakstelling zorgt ervoor dat de verantwoordelijkheid voor het huisvesten van statushouders niet op een paar gemeenten rust, maar eerlijk wordt verdeeld. Hiermee tonen gemeenten solidariteit met elkaar. Door statushouders te spreiden, zowel tussen gemeenten als binnen gemeenten, wordt voorkomen dat de leefbaarheid in bepaalde gebieden onder druk komt te staan. Dit helpt om sociale spanningen te verminderen en zorgt voor een evenwichtige verdeling van middelen en ondersteuning. Tevens helpt dit de statushouder met het integratieproces.

Mede hierom maken wij ons grote zorgen over de gevolgen van het wetsvoorstel dat regelt dat gemeenten statushouders geen voorrang meer mogen geven op een sociale huurwoning op grond dat ze statushouders zijn. **Het ware probleem zijn niet de statushouders, maar de schaarste aan (sociale huur)woningen.**

Uitvoering wordt onmogelijk

Door de krapte op de woningmarkt is het voor gemeenten nu al lastig om statushouders tijdig te huisvesten. Wanneer er een verbod komt op het verlenen van voorrang, vervalt het belangrijkste sturingsmechanisme om de taakstelling te behalen. Vanwege de taakstelling zullen de gemeenten alsnog statushouders moeten huisvesten. Gemeenten die geen voorrang hebben voor statushouders lopen aan tegen uitvoeringsproblemen. In de praktijk wordt alsnog met een vorm van voorrang gehuisvest en worden zelfs aparte woningen gebouwd.

Volgordelijkheid van wetgeving is cruciaal om chaos in de asielketen te voorkomen: als wetgeving en instrumentarium voor opvang en huisvesting worden aangepast, kan dat niet voordat de keten op orde is en er voldoende effectieve, werkbare alternatieven beschikbaar zijn. In onze ogen zijn de door het wetsvoorstel aangedragen alternatieven onvoldoende toereikend.

Alternatieve huisvesting vanuit het wetsvoorstel voldoet niet

In de Memorie van Toelichting wordt een aantal alternatieve huisvestingsmogelijkheden geschetst. Die zijn om uiteenlopende redenen onrealistisch of onwenselijk. Het is onduidelijk waar de aanname op is gebaseerd dat statushouders zelf binnen een afzienbare tijd een woning kunnen bemachtigen. De mogelijkheden die worden benoemd zijn: een woning vinden via de particuliere en vrije sector huur, via het eigen netwerk of bij familie en vrienden inwonen. Naar onze inschatting volstaan deze

alternatieven dan ook niet om alle statushouders van onderdak te voorzien, wanneer het verbod op voorrang in werking treedt.

Dit plaatst gemeenten in een spagaat: enerzijds zijn wij gehouden aan het wettelijke verbod op voorrang, anderzijds moeten wij de taakstelling behalen en voorkomen dat de maatschappij belast wordt met de negatieve consequenties van de alternatieve huisvestingsopties.

Zwaardere uitvoeringslast gemeenten en zorgverleners

De geschetste alternatieven brengen – indien zij in bepaalde mate wél worden ingezet – ook uitvoeringslasten en -kosten voor gemeenten met zich mee. Naar verwachting komt de ambtelijke capaciteit onder druk te staan door de afhandeling van veel extra (kansarme) urgentieverzoeken en bezwaar- en beroepsprocedures die daarop volgen. Dit geldt eveneens voor dakloze statushouders die toegang proberen te krijgen tot de maatschappelijke opvang.

Wanneer statushouders woningen gaan delen (al dan niet via het eigen netwerk of de werkgever), verwachten gemeenten dat meer inzet van (woon)begeleiding nodig is. Het is niet uit te sluiten dat mensen door langdurige onzekerheid mentaal instabieler zijn, wat kan leiden tot complexere casuïstiek voor zorgverleners en handhaving. Bovendien voorzien gemeenten dat meer toezicht en handhaving nodig is om ongewenste uitwassen van woningdelen – zoals illegale onderhuur en overbewoning – tegen te gaan.

Het is goed mogelijk dat gemeenten structureel extra personeel moeten aanstellen voor toezicht, handhaving, maatschappelijke begeleiding en administratieve afhandeling (bijv. burgerzaken, BRP, uitkeringen). Incidentele piekbelastingen in tijden van verhoogde instroom zullen bovendien extra, tijdelijke inzet vergen.

Consequenties leefbaarheid en statushouders

We mogen niet vergeten dat het wetsvoorstel vooral grote impact heeft op statushouders zelf. Een stabiele woonplek is een essentiële voorwaarde voor mensen om een zelfstandig leven op te bouwen, te kunnen starten met inburgering en werk en bij te dragen aan de samenleving. Daarom geven gemeenten voorrang aan kwetsbare groepen en mensen die urgent een woning nodig hebben, zoals mensen die dakloos zijn maar ook statushouders. Door gemeenten de mogelijkheid om statushouders voorrang te verlenen op een sociale huurwoning te ontnemen, zonder dat er goede alternatieve huisvestingsmogelijkheden worden aangereikt, dreigen statushouders tussen wal en schip te vallen.

Het is te verwachten dat juist kwetsbare groepen hierdoor extra hard geraakt worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's), die intensieve begeleiding en een stabiele woonomgeving nodig hebben om zich te ontwikkelen. Zonder voorrang raken zij bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar extra kwetsbaar voor dakloosheid of blijven zij langdurig in amv-locaties, waar nu al een groot tekort aan is. Een gebrek aan toekomstperspectief maakt deze groep mogelijk extra kwetsbaar voor criminele praktijken.

Uitstroom statushouders valt stil

Zonder voorrang voor statushouders op sociale huurwoningen of realistische alternatieve huisvestingsmogelijkheden zal de uitstroom uit de opvang stilvallen, wat schadelijke effecten zal hebben op de opvangketen. Zelfs als de voorgenomen maatregelen van dit kabinet om de instroom van nieuwe asielzoekers drastisch in te perken daadwerkelijk effect zouden sorteren, leidt het verbod tot het blokkeren van de uitstroom en hindert daarmee de gewenste verlichting van de opvangketen. Opvangcentra van het COA zijn al overvol en een verbod op voorrang verergert de druk. Op dit

moment is al 1 op de 3 mensen in de COA-opvang statushouder. Volgens de prognoses zal in 2026 de helft van de mensen in de COA-opvang statushouder zijn. Dit neemt met het verbod op voorrang alleen maar toe.

Concluderend

Wij maken ons grote zorgen over de impact van een verbod op voorrang voor statushouders. Dit zorgt voor grote problemen voor statushouders, in gemeenten en uiteindelijk voor de samenleving als geheel – terwijl het zeer de vraag is in hoeverre andere woningzoekenden met deze wetswijziging geholpen zijn. Het verbod heeft effect op de hele keten van opvang en huisvesting van statushouders, terwijl de echte problemen met betrekking tot schaarste aan woningen onopgelost blijven.

We roepen u daarom op om dit voorstel met spoed in te trekken.

Met vriendelijke groet,

Ani Zalinyan
Wethouder Ruimtelijke Ordening / Wonen
Gemeente Heemskerk

Floor Roduner
Wethouder Ruimtelijke Ordening / Wonen
Gemeente Haarlem